

Társadalmon belül vagy kívül?

A HIPPI MOZGALOM ÉRTÉKVILÁGA

A modul szerzője: Maksa Katalin

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIA

11. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/a A hippie mozgalom történelmi-társadalmi háttere, fő törekvései, hatása					
A	<p>A csoportok megkapják a szövegeket és fotókat a következő tartalmi bontásban:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. csoport: A hippie mozgalom 2. csoport: A hippik, az ökológiai és a nőmozgalom 3. csoport: A hippie öltözködés és a rockzene 4. csoport: Hippie kommunák. A hippie mozgalom hatása a politikai életre <p>A csoporton belül elmondják benyomásaikat az adott korszak fiataljairól. A csoport szószólói röviden ismertetik ezt az osztállyal.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Benyomások szerzése a hippie világáról Problémaazonosítás Véleményalkotás</p>	<p>Csoportmunka – beszélgetőkör</p> <p>Egész osztály együtt – beszámoló</p>	<p>D1 (Szövegek a hippie mozgalomról)</p> <p>D2 (Fotók a hippie mozgalom történetéhez)</p>	
B	<p>Néhány diák előzetesen felkészül Allen Ginsberg verseinek előadására (D1). A tanulók reflektálnak a versekre, és elmondják gondolataikat a kor fiataljainak életérzéséről.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Benyomások a beatnemzedék világáról Nytottság Véleményalkotás</p>	<p>Csoportmunka – megbeszélés</p>	<p>D3 (Válogatás Allen Ginsberg verseiből)</p>	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a A Hair című film megtekintése					
A	A legfontosabb filmelemzési szempontokat a csoportok a film megtekintése előtt kapják meg.	Ismerkedés a hippizmus mozgalommal a film közvetítésével Problémaazonosítás Decentrálás	Egész osztály együtt – filmnézés	D4 (Kérdések a <i>Hair</i> című film elemzéséhez)	A <i>Hair</i> című film P1 (Hárs György Péter a <i>Hair</i> című filmről) P2 (Kérdések a <i>Hair</i> című film elemzéséhez – lehetséges válaszok)
II/b A Hair című film elemzése					
A	Először a filmmel kapcsolatos spontán reflexiók hangoznak el. Ezután a pedagógus irányításával a javasolt elemzési szempontsor szerint valósul meg a film történeti, esztétikai, értékszempontú elemzése. 25 perc	A filmben felvetett problémák megvitatása Kritikai gondolkodás Problémaazonosítás	Egész osztály együtt – beszélgetés		P2 (Kérdések a <i>Hair</i> című film elemzéséhez – lehetséges válaszok)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c A különböző szereplők értékvilága					
A	<p>A diákok hat csoportot alkotnak. Mindegyik csoport kap egy feladatlapot, amelyet közösen feldolgoz.</p> <p>A megoldásokat felírják egy-egy csomagolópapírra, és felteszik a falra. A csoport tagjai körbejárnak, és megnézik a megoldásokat.</p> <p style="text-align: right;">30 perc</p>	<p>Értékkonfliktusok elemzése</p> <p>Problémaazonosítás</p> <p>Problémamegoldás</p> <p>Összefüggések kezelése</p>	<p>Csoportmunka – kerekasztal, képtárlátogatás</p>	<p>D5 (Feladatlapok)</p> <p>Csomagolópapír, vastag filctollak, gyurmaragasztó</p>	
II/d Értékkonfliktusok					
A	<p>Hat csoport alakul az osztályban. Mindegyik csoportvezető húz egy névkártyát, és a csoport megbeszéli a film történetét az adott szereplő szemszögéből. A csoport szószólója egyes szám első személyben ismerteti az osztállyal a történetet az adott szereplő szavaival. A többiek reflektálnak a hallottakra.</p> <p>Megbeszélik, hogy mely szereplők között vannak kibékíthetetlen ellentétek, illetve mely esetekben van lehetőség a megegyezésre.</p> <p>A válaszokat indokolják.</p> <p style="text-align: right;">45 perc</p>	<p>A film történetének átgondolása különböző nézőpontokból</p> <p>Decentrálás</p> <p>Véleményalkotás</p>	<p>Csoportmunka – kerekasztal</p> <p>Egész osztály együtt – bemutatás, beszélgetés</p>	<p>D6 (Névkártyák)</p>	<p>Csomagolópapír, filctollak, gyurmaragasztó</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	<p>A csoportok az A változatban leírtakhoz hasonlóan húznak egy-egy névkártyát, és felkészítik egy tagjukat az adott szerep eljátszására. Páros szerepjáték formájában előadják a szereplők lehetséges dialógusát. A cél, hogy próbáljanak közös nevezőre jutni, megegyezni.</p> <p>Javasolt találkozók: Berger és Sheila; Sheila és Jeannie, Sheila apja és Claude, Hud és Hud felesége; Berger anyja és Claude, Berger és az apja, Berger és Sheila apja.</p> <p>Az osztály megbeszéli, hogy mely szereplők között született megegyezés, és ez minek volt köszönhető. Majd arról beszélnek, hogy mely esetekben nem jött létre konszenzus, és ennek mi az oka.</p> <p style="text-align: right;">45 perc</p>	<p>Konfliktushelyzetek megjelenítése</p> <p>Konszenzusra törekvés</p> <p>Véleményalkotás</p>	<p>Csoportmunka – megbeszélés</p> <p>Páros munka – páros szerepjáték</p> <p>Egész osztály együtt – beszélgetés</p>	D6 (Névkártyák)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Összegzés					
A	<p>A tanár kiteszi a falra a filmben szereplő fiatalok nevét egy-egy transzparensten:</p> <p>BERGER CLAUDE JEANNIE HUD SHEILA</p> <p>Minden diák ahhoz a névhez áll, akinek a szerepével leginkább tud azonosulni.</p> <p>Ha akadnak olyan tanulók, akik egyik szereplővel sem éreznek azonosságot, akkor ők egyik helyre sem állnak, ha többen vannak, külön csoportot alakítanak.</p> <p>Az így szerveződő csoportok megbeszélik, hogy miért tartották magukhoz közel állónak a választott szereplőt. A csoport egy tagja ismerteti a többiekkel az indokokat.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>Csoportalakítás</p> <p>Azonosulás a film szereplőivel</p> <p>Véleményalkotás</p> <p>Kommunikáció</p>	<p>Csoportmunka – megbeszélés</p> <p>Egész osztály együtt – bemutatás, megbeszélés, refexiók</p>		<p>Transzparensek a neveikkel</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	Ki mit kérdezne a film szereplőitől? A diákok kört alkotnak. Az előző feladatban az egyes szereplőket megtestesítő tanulók sorra a kör közepére állnak, és válaszolnak a szereplők nevében a tanulóknak az adott személyhez intézett kérdéseire. 15 perc	Érdeklődés a tettek motívumai iránt Decentrálás Nyitottság Kommunikáció	Egész osztály együtt – szerepjáték		
A foglalkozás zárása					
A	Írásbeli házi feladat: a tanulók esszét írnak arról, hogy mi volt számukra a <i>Hair</i> című film legfontosabb üzenete.	Véleményalkotás Kreativitás	Frontális osztálymunka – tanári instrukció		

MELLÉKLETEK

P1 – Hárs György Péter a Hair című filmről

Elemzés a Hair című filmről

„Az egyik háborúnak vége, más háborúk kezdődnek”, és „magától fordul jobbra vagy rosszabbra, többnyire rosszabbra” a történelem – ilyesmiket nyilatkozott Forman a *Hair* bemutatása után. Szavai sok mindenre rámutatnak abból – és ne foglalkozzunk egyelőre a zenével –, hogy miért fontos ma is néhány hippis személyes és a vietnami háború közös múlttá vált története; még akkor is, ha a Woodstock-nemzedéket így vagy úgy jórészt fölfalta a technokrácia, s ezzel nemcsak a virágok hervadtak el végképp, hanem a rock és a diáklázadások is kihunytak.

A filmművészet egyik korai teoretikusa, Walter Benjamin alapján dologi tartalom (a hatvanas évek végi USA) és igazságtartalom (a szabadság, az erőszak, az előítéletek és a nemzedéki ellentétek problémáinak általános érvénye) összeforrottságáról beszélhetnénk itt, de megelőlegezve e megközelítés helyességét, pergezzük végig a filmbeli eseményeket.

Claude Bukowsky oklahomai farmerfiú New Yorkba érkezik, hogy bevonuljon a Vietnamban harcoló amerikai hadseregbe, előbb azonban szeretne megismerkedni a város nevezetességeivel. Ehelyett egészen másfajta és egész további életére kiható ismeretségekre tesz szert. A Central Parkban összefut Claude, az upper class-beli Sheila és a behívóégető hippik, Bergerék útja. Innentől mintha egy nevelési regény kezdődne el. Claude mintegy középen áll a me-reven szabályozott arisztokratikus világ és Bergerék konvenciókat nem és el sem ismerő világa között. Viselkedése mindkét közeg-

ben otthontalanul félszeg, ahogyan idegen a ruházata is. Kettős vonzódása „fölfelé”, Sheila iránt, és „lefelé”, Bergerék polgárpukaszító társadalmon kívülségéhez – az az erőter, amelyben az események akaratlanul is elrendeződnek. De Claude-ból is kettős vonzás árad: a pénz mesterkélt szabadságából érkező Sheila és a szabadságukat az ellenkultúrában kivívó-megtaláló hippik egyaránt megérik rajta a vadnyugati antihős tradíciókra épülő, mégis természetes és ártatlan szabadságát. Így akárhányszor válna is szét e háromféle út, az elválásról mindig kiderül, hogy egy újabb összesodródás kezdete.

A Central Park-i találkozás egy narkós estében végződik. Reggel Claude már éppen távozna, amikor Berger vizezés közben egy újságban fölfedezi Sheila fényképét. Sheila születésnap partiján szemet szűrnak a hívatlan vendégek. S amikor Berger stílusosan az asztalfőre (*the upper end of the table*) ül, kitör a botrány; Claude-ot és Bergeréket végül a bíróságon látjuk viszont. A büntetésként kirótt fejenkénti ötven dollár kalandos megszerzése után egy LSD-vel fűszerezett béketüntetés következik, ahol Claude eltűnik. Éjszakába nyúló keresése – a bevonulás előestéjén vagyunk – közös fürdőzés-sel ér véget; az egymásra találás azonban csupán fizikai: miután a többiek eltüntetik Claude és Sheila ruháit, Sheila pucéran kiszalad Bukowsky életéből. Innentől mintha az történe, amiért Claude New Yorkba érkezett. Sorozás, kiképzőtábor – és közben finoman a visszájára fordul a film jelképrendszere. Az elemek, melyek eddig tisztítottak és a szeretethez/szerelemhez kötődtek (tűz és víz), most a szenvedés és a pusztítás képeiben térnek vissza. Az oklahomai elindulás vidékiesen otthonos; szögesdrótos betonkerítése és az „embertelen” pusztaság a katonai szögesdrótok és embertelenség fényében baljós előjelnek bizonyul. De, kissé előreszaladva, a legnagyobb értékfordulat a haját érinti.

Claude Sheilához írt levelének hatására az egész társaság fölkerekedik, hogy meglátogassa. Bergernek le kell vágnia a haját, hogy bejuthasson a laktanyába, és kiszöktethesse Claude-ot egy röpketálatkozásra, míg ő helyette a táborban marad. Bukowsky azonban elkészíti a visszaérkezéssel: a repülőgép már elindult Bergerrel Vietnámba. A film záró képsora: Claude, Sheila és a többiek Berger sírjánál a katonai temetőben, majd egy Fehér Ház előtti béketüntetésen.

Ha a film igazságtartalmát nézzük, akkor ez valójában nem az áldozat története, hanem a túlélőé, akiért az áldozathozatal történetik: Claude mindannyiunkkal közös mítosza. A haj levágatásának gesztusa éppúgy a szabadság kifejeződése, mint korábban a hajvágás elleni tiltakozás. E rituális hübrisz (hiszen mégis a szabadság és az élet elvesztésével jár) tanulságai éppúgy beépülnek Claude-ba, mint Sheilába. De kinek *fontos* ma már a felső tízezerben megfogalmazódó magatartásminta, és hová tűnt a hippik harsány éthosza? A film éppen azzal lép túl a kordokumentum-léte, hogy Bukowsky, a túlélő minden korban ugyanaz. A filmnek mint *rockoperának* a hitelességét viszont mégiscsak az adja, hogy korhoz kötött. Mert ha igaz is – és Forman filmje ezt mutatja –, hogy a jó opera mítosz és zene szoros rokonságáról tanúskodik (Nietzsche), és az operai történet nem csupán az időbeliség érzésének fönntartását szolgálja, az opera sajátos konvenciói (színház és koncertterem élményötvözete, a zenei nyelv mint a gondolatok közege stb.) akkor is ellentmondani látszanak a hitelesen filmi feldolgozásnak. Ha nem érezzük művinek, hogy itt jó- és rosszkedvében mindenki táncrea és dalra fakad, ez azért van, mert az ellenkultúra kora hitelesíti a műfaji földolgozást. Az operát paradox módon itt éppen az menti meg, amin Nietzsche még gúnyolódott: a daloló jó őseember, aki az életet művészetként éli meg; a történelemben Bergerékkal valóban színre lép. A rockkultúra valóban kultúra, ténylegesen olyan (karneváli) életforma, amely elmosza élet és művészet megszokott határait.

A *Hair* hitelességéhez nagyban hozzájárul, hogy szereplőinek *élete* opera- vagy musicalszerű.

(Forrás: Hárs György Péter: *88 és fél híres film*. Móra. Budapest, 1996, 250–253.)

P2 – Kérdések a Hair című film elemzéséhez – lehetséges válaszok

Az 1960-as évek ifjúsági ellenkultúrájának, a hippizmus mozgalomnak milyen törekvései jelennek meg a filmben?

Kivonulás a társadalomból, kommunában élés, droghasználat, szexuális szabadosság, a vietnami háború elleni tiltakozás, fesztiválok, polgárpukkasztás, okiratok megsemmisítése, elégetése.

Milyen értékeket képviselnek a film hippizmus szereplői?

Szabadság, életöröm. Boldogságkeresés, társadalmi igazságosság, jogegyenlőség, harmónia, bizalom, megértés.

Milyen életcélokat fogalmaznak meg?

Saját életút és életcél keresése, megtalálása.

Milyen polgárpukkasztó jelenetek vannak a filmben?

A parkbeli jelenet és a party-jelenetek.

A társadalom milyen értékeivel állnak szemben a hippizmus szereplők?

Biztonságot nyújtó otthon, anyagi jólét, társadalmi rang.

Mit várnának el Bergertől szülei?

„Dolgozz!”, „Mondj igazat!”

Melyek a film legfontosabb (jelképes értelmű) jelenetei?

Berger tánca az ünnepi asztal tetején, a bírósági jelenet, Berger hájának levágása.

Milyen jelenetek mutatják, hogy nem lehetséges tartósan a társadalmon kívül élni?

Berger csak az anyjától kapott pénzen tudja kihozni a fogdából barátait, a színes bőrű férfinak gondoskodnia kell fiáról.

Hogyan értelmezed a film befejezését: Berger „bevonulását” a Vietnam elleni háború amerikai hadseregébe és halálát?

A lehetséges választ a P1 mellékletben található filmelemzés tartalmazza.